

Η ΕΝ ΧΑΛΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

**Τοῦ κ. ΑΝΔΡΕΟΥ Ν. ΜΙΤΣΙΔΟΥ,
Πτυχιούχου Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης,
Δρος Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν,
Δρος Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Κολωνίας.**

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 22 τοῦ προηγουμένου τεύχους)

Δ'. Ὁ ναός τῆς Σχολῆς.

Ἐν μέσῳ πολυσχήμεων καὶ πολυχρώμων ἀνθοστολίστων κήπων καὶ πανυψηλῶν κυπαρίσσεων ἴσταται ἐπιβλητικός ὁ μικρός ναός τῆς Σχολῆς μέ τὸ ἱστορικόν αὐτοῦ παρελθόν.

Ὁ ναός οὗτος ἀνῆκεν ἄλλοτε εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἡ ὁποία ἐκτίσθη πρό ἢ περί τὸ 700 μ.Χ. Ἐν αὐτῇ πιθανῶς ἔμεινε δι' ἄρκετόν χρονικόν διάστημα ὁ Ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης (759 - 826), Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Στουδίου, ὡς καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Θεοδοσία, σύζυγος τοῦ τραγικοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος Ε' τοῦ Ἀρμενίου (813 - 820), καὶ οὐχὶ Λέοντος Γ' τοῦ Ἰσαύρου, ὡς κατὰ λάθος προηγουμένως ἐσημειώσαμεν (Ὀκτώβριος 2004, σελ. 421). Ἡ Μονὴ αὕτη ἐλεηλατήθη καὶ κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ρώσων, ὅταν οὗτοι τὸ 861 ἐπέδραμον κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πατριάρχης τῆς πόλεως ταύτης ἦτο τότε ὁ Μέγας Φώτιος (857 - 867 καὶ 878 - 886). Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ρωσικοῦ στόλου καὶ τὴν ἀποσώβησιν παντός κινδύνου, ὁ ἱερός Φώτιος ἀνήγειρεν ἐκ τῶν ἐρειπίων αὐτῶν ὅλας τὰς καταστραφείσας Μονάς, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τὴν Μονὴν τῆς

Ἁγίας Τριάδος, ἐν Χάλκῃ. Ἡ Μονή διετηρήθη μέχρι τοῦ ἔτους 1821, ὅτε ἀπετεφρώθη ὑπὸ πυρκαϊᾶς, τό δέ 1831 σεισμός κατερείπωσε πᾶν ὅ,τι διεσώθη ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς καί οὕτως ἔκλεισεν ἡ περίοδος τῆς καθαρᾶς μοναστηριακῆς ζωῆς αὐτῆς. Τό 1844 ἐγκαινιάζεται νέα περίοδος εἰς τήν ἱστορίαν τῆς Μονῆς διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ Δ' (1842 - 1845 καί 1852 - 1853) τοῦ ἀπό Δέρκων, ὅστις συνέλαβε τό μεγαλεπήβολον σχέδιον τῆς ἰδρύσεως ἐν αὐτῇ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης.

Ὁ ἱστορικός οὗτος τῆς Σχολῆς ναός ἔχει ἀπλοῦν τό σχέδιον, μικρόν τό μέγεθος καί οὐδέν τό ἄξιον προσοχῆς καί θαυμασμοῦ ἀπό ἀρχιτεκτονικῆς ἀπόψεως. Εἶναι εἷς συνήθης ναός, χωρίς θόλους ὑψηλούς καί μεγαλοπρεπῆ παράθυρα, χωρίς σχήματα καί καλλονάς.

Ὁ ποιητής Γεώργιος Βιζυηνός εἰς τό ποίημά του «Ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολογική Σχολή» (1873) ἔγραψε διὰ τόν ναόν τοῦτον καί τάς ἐξῆς δύο στροφάς:

*«Ὡραῖος, τρίχωρος, καλοχτισμένος,
σέ στύλους δώδεκα ἀκουμβημένος
ὁ τῆς Τριάδος εἶναι ναός.
Σ' αὐτόν τά θρέμματα τῆς ἐκκλησίας
εἶναι, κι οἱ κήρυκες τῆς μετανοίας,
καί οἱ Λευίται, καί ὁ λαός».*

*«Εἶναι τετράγωνο, καί στής αὐλῆς του
τά στήθη κάθετα ναός Ὑψίστου
γιά τήν ἀκοίμητη προσευχή.
Ὅποιος τό ἔχτισε, θαρρεῖς, μιμήθη
Κεῖνον, πού ἔβαλε μέσα στά στήθη
τοῦ πλάσματός του θεία ψυχή».*

Μία βαρεῖα σιδηρᾶ θύρα ὁδηγεῖ τόν ἐπισκέπτην εἰς τό ἐσωτερικόν τοῦ ναοῦ. Εἰς τό ἄνοιγμα τῆς θύρας ταύτης ἀντικρύζει ὁ θεατής τόν μικρόν νάρθηκα μέ τήν ἀκοίμητον κανδήλαν, μάρτυρα εὐσεβείας καί βαθέως πνεύματος λατρεί-

ας πρὸς τὸν Θεόν. Δύο - τρεῖς ἀρχαῖαι εἰκόνες παρουσιάζονται ἀπέναντι καὶ δίδουν μέ τὴν παρουσίαν τῶν μίαν ἰδιαιτέραν πνευματικότητα εἰς τὸν μικρὸν ἐκεῖνον νάρθηκα.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ καὶ πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου εὐρίσκονται τὰ δύο ἀναλόγια, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς ἀναγινώσκουν καὶ ψάλλουν, ἀσκούμενοι εἰς τὴν θεῖαν μελωδίαν, ἀναπέμποντες συνάμα καθ' ἑκάστην πρὸς τὸν Ὑψι-

**Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος
τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης.**

στον τούς θεσπεσίους τῆς Ἐκκλησίας μας ὕμνους. Περαιτέρω καὶ εἰς τὰ δεξιὰ ἵσταται ὑπερήφανος ὁ ἀρχιερατικὸς θρόνος, τὸν ὁποῖον ἐλάμπρυναν καὶ ἐκλείσαν ἀνά τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν Ἱεράρχαι ἔξοχοι καὶ φυσιογνωμίαι φαειναί, οἵτινες ἔθεσαν ὡς μόνον σκοπὸν τῆς ζωῆς τῶν τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῆς Σχολῆς, κατορθώσαντες πράγματι νὰ προσδώσουν εἰς αὐτὴν τὸ περιλάλητον καὶ ἀξιοζήλευτον αὐτῆς ὄνομα, τὸ γνωστὸν εἰς ἅπαντα τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον.

Ἐναντι τοῦ ἀρχιερατικοῦ τούτου θρόνου εὐρίσκεται ἕν στασίδιον μεγαλύτερον ἀπὸ τὰ λοιπά, ἕν στασίδιον ἱστορικόν, τό ὁποῖον ἐδέχθη ὅλους τοὺς φόβους καί τὰς ἀγωνίας, ὅλους τοὺς κτύπους τῆς καρδίας καί τοὺς παλμούς τῆς ψυχῆς τῶν μαθητῶν ἐκείνων, οἵτινες διὰ πρώτην φοράν ἀνέβαινον τὰς βαθμίδας αὐτοῦ, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ ὑπ' αὐτῶν προπαρασκευασθέντα κηρυγματικά γυμνάσματα καί οὕτω προετοιμασθῶσι διὰ τὴν μετέπειτα ἱεραποστολικήν σταδιοδρομίαν των. Ἀπ' ἐδῶ ἐξεφώνησαν τὰ πρῶτά των δοκίμια μετέπειτα Ἱεράρχαι καί Διδάσκαλοι τῆς Χριστιανικῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας.

**Ἡ κόγχη τοῦ ἱεροῦ βήματος τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος
τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης μέ τοὺς τάφους Πατριαρχῶν,
Μητροπολιτῶν καί Καθηγητῶν αὐτῆς.**

Ἐξω ἀπὸ τὸν ναόν καί πρὸς τὰ ἀριστερά αὐτοῦ κατὰ τὴν εἴσοδον εὐρίσκονται τρεῖς κώδωνες, ἐξηρητημένοι ἐκ τῶν πλησίον δένδρων. Πρωί καί βράδυ σημαίνουν καί καλοῦν τοὺς ἱεροσπουδαστάς τῆς Σχολῆς εἰς κοινήν προσευχήν, εἰς εὐχαριστίαν καί δοξολογίαν τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ δι' ὅλα τὰ

ἀγαθά, τὰ πνευματικά καί ὑλικά, τὰ ὅποια πλουσίως καθ' ἑκάστην χαρίζει εἰς αὐτούς. Οὕτως ἡ ἔναρξις καί ἡ λήξις τῶν ἡμερησίων μαθημάτων καθαγιάζεται διὰ κοινῆς προσευχῆς εἰς τόν ναόν αὐτόν τῆς Σχολῆς ὑπό τήν ἡγεσίαν πάντοτε καί τό ζωντανόν παράδειγμα τοῦ Σχολάρχου καί Ἑγουμένου.

Ἐν τῷ ναϊδίῳ τούτῳ, σημειωτέον, διέρχονται οἱ ἱεροσπουδασταί κατὰ καιρούς ἐναλλάξ ὅλα τὰ στάδια τῆς ὑπηρεσίας, ἀπό τοῦ τελευταίου κανονάρχου μέχρι τοῦ πρωτοψάλτου τῶν χορῶν καί ἀπό λαμπαδούχου καί ὑπηρέτου τοῦ ἱεροῦ βήματος μέχρις ἱερέως, ἐφημερίου καί λειτουργοῦ, ὅσοι θά φθάσουν νά χειροτονηθῶσι καί ὡς πρεσβύτεροι ἐν τῇ Σχολῇ. Ἐν τῷ αὐτῷ ναϊδίῳ θά λάβωσιν ἐπισήμως ἐν καιρῷ τό δικαίωμα τοῦ δημοσίου κηρύγματος καί ἐν αὐτῷ θά ἐκφωνήσωσι τὰ πρῶτα κηρυγματικά δοκίμιά των.

Ἡ καθιέρωσις τῶν ἱεροσπουδαστῶν εἰς τό δημόσιον κήρυγμα γίνεται τήν Κυριακὴν τῶν Ἀγίων Πατέρων τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (πρώτην Κυριακὴν μετὰ τήν 11ην Ὀκτωβρίου, μετὰ μεσημβρίαν, κατὰ τόν ἑσπερινόν) τοῦ τελευταίου ἔτους τῶν σπουδῶν, τοῦ Σχολάρχου προσφωνοῦντος αὐτούς καί κληροῦντος αὐτοῖς τὰ θέματα τοῦ κηρύγματος διὰ τήν περίοδον τῆς νηστείας τῶν Χριστουγέννων.

Τὰ κηρύγματα αὐτῶν οἱ ἱεροσπουδασταί ἐκφωνοῦσιν οἱ μὲν λαϊκοί, ρασοφοροῦντες βεβαίως, ἀπό τοῦ ἀπέναντι τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου εὐρισκομένου στασιδίου, οἱ δέ κληρικοί ἀπό τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος. Τήν ἀπό τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος τοῦ μικροῦ ναοῦ τῆς Σχολῆς πρώτην κηρυγματικὴν πτῆσιν τῶν ἱεροσπουδαστῶν, δίκην ἀετιδέων, περιγράφει εἰς ὠραιότατον διὰ τόν ἱερόν τοῦτον ἄμβωνα ἐπίγραμμα ὃ ἐκ τῶν πρώτων τῆς Σχολῆς καθηγητῶν καί γλυκύφθογγος ποιητῆς Ἡλίας Τανταλίδης, τό ὅποion καί παραθέτομεν ἀμέσως κατωτέρω:

*«Χαῖρέ μοι, ὑψιθρόνου Τριάδος, πολυήρατε ἄμβων,
Βῆμα λόγων ἱερῶν, ρητορικῆς ὀκρίβαν.*

Σεῖο γάρ ἐκ λαγόνος γεγάνητο ἀριστοτόκοιο
Ρήτορες ἀρτιεπεῖς θεσπεσίων λογίων.
Ὡς δ' ἄμφ' οἰωνῶν κρατερῶ Βασιλῆϊ πέτονται
Οὔρεος ἐκ κορυφῆς ἀετιδεῖς πολέες.
Τῶς σέθεν ὀρνυμένῳ ἐφάμιλλοι ἀμφί Τυπάλδῳ
Ἔσσουνται προθέειν κήρυκες ἡδύλαλοι.
Τοῖσιν ἐφίδρυται δῆτοι τανυσίπτερος ὄρνις
Χρύσεος ὑψιπόρου σύμβολον ἐργασίης».

Ἐν τῷ αὐτῷ ναϊδίῳ γίνεται ἐν τέλει καί ἡ τέλεσις τῆς καθοσιώσεως τῶν ἱεροσπουδαστῶν, διὰ νά ἐκκινήσωσιν ἀπ' αὐτοῦ ἐνθουσιώδεις καί κατηρτισμένοι ἐργάται τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου. Ἡ τελετή αὕτη γίνεται περί τὰ μέσα Ἰουλίου, ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ. Κατ' αὐτήν ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἀνακηρύσσει τοὺς τελειοφοίτους τῆς Σχολῆς εἰς «Διδασκάλους τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας» καί ἀπονέμει εἰς αὐτοὺς τὰ σχετικὰ διπλώματα.

Ε'. Οἱ Σχολάρχαι καί Καθηγηταί τῆς Σχολῆς.

Ἡ Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης διευθύνεται ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου, ὁ ὅποιος εἶναι πάντοτε κληρικός, Ἀρχιμανδρίτης ἢ Μητροπολίτης. Ὁ Σχολάρχης εἶναι ταυτοχρόνως καί Ἡγούμενος τῆς Μονῆς τῆς Ἀγίας Τριάδος, τῆς ὁποίας τὴν μοναστικὴν ἀδελφότητα συγκροτοῦν, κατὰ τινὰ ιδιότυπον τρόπον, οἱ σπουδασταί τῆς Σχολῆς.

Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς μέχρι τοῦ ἔτους 1971 Σχολάρχαι αὐτῆς διετέλεσαν οἱ ἑξῆς: 1. Ἀρχιμανδρίτης (εἴτα Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως) Κωνσταντῖνος Τυπάλδος (1844 - 1865), 2. Ἀρχιμανδρίτης (εἴτα Μητροπολίτης Μηθύμνης) Νικηφόρος Γλυκάς (1868 - 1877), 3. Ἀρχιμανδρίτης Γερμανός Γρηγοράς (1877 - 1898), 4. Ἀρχιμανδρίτης Ἀπόστολος Χριστοδούλου (εἴτα Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως) (1899 - 1906), 5. Ἀρχιμανδρίτης (εἴτα Μητροπολίτης Σελευκείας καί Θυατείρων) Γερμανός Στρηνόπουλος (1907 -

1922), 6. Ἀρχιμανδρίτης (εἵτα Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως καί Δέρκων) Ἰωακείμ Πελεκᾶνος (1924 - 1931), 7. Ἐπίσκοπος Μιλήτου (εἵτα Μητροπολίτης Φιλαδελφείας) Αἰμιλιανός Παπαδημητρίου (1932 - 1942), 8. Ἀρχιμανδρίτης (εἵτα Μητροπολίτης Νεοκαισαρείας) Χρυσόστομος Κορωναῖος (1942 - 1950), 9. Ἀρχιμανδρίτης (εἵτα Μητροπολίτης Ἰκονίου) Ἰάκωβος Στεφανίδης (1951 - 1955) καί 10. Ἀρχιμανδρίτης (εἵτα Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως) Μάξιμος Ρεπανέλλης (1955 - 1971).

Ὅλοι σχεδόν οἱ ὡς ἄνω Σχολάρχαι ἦσαν καί Καθηγηταί τῆς Σχολῆς. Οἱ Καθηγηταί αὐτῆς ἦσαν κληρικοί ἢ λαϊκοί, συνήθως ἀπόφοιτοί της, οἱ ὅποιοι, ὅμως, εἶχον συνεχίσει τὰς σπουδὰς των εἰς Ὀρθοδόξους ἢ μὴ Πανεπιστημιακὰς Σχολὰς τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς.

Κατὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐδίδαξαν ἐν αὐτῇ, μεταξύ ἄλλων, καί δύο ἐξαιρετοὶ ἄνδρες, ὁ τότε Ἀρχιμανδρίτης καί μετέπειτα Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Κωνσταντῖνος ὁ Τυπάλδος, ὁ καί πρῶτος Σχολάρχης αὐτῆς, καί ὁ Ἡλίας Τανταλίδης.

Ἡ ἀληθῶς μεγάλη ἀξία τοῦ πρώτου δέν συνίστατο εἰς τὰς πολλαπλὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις, οὔτε εἰς τὰ σπουδαῖα συγγράμματα, ἀλλ' εἰς τὸ ἐν αὐτῷ ἐνοικοῦν ἀληθές χριστιανικόν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἦτο προϊόν ἀγωγῆς καί διδασκαλίας χριστιανικῆς καί τὸ ὁποῖον ἐγίνωσκεν οὗτος ἄριστα νὰ μεταδίδῃ εἰς τοὺς φύσεως ἀγαθῆς καί χριστιανικῆς ἀγωγῆς τυχόντας. Εἶχε δέ χρηματίσει καί Σχολάρχης τῆς ἐν τῇ ἐν Κερκύρᾳ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ καί ἐδίδαξεν. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐκτιμῶσα τὸν «ἐπὶ εὐροίᾳ λόγου, εὐγλωττίᾳ δεινῇ, ἥθει πατρικῷ καί πίστει ἀκραιφνεῖ» διακριθέντα Τυπάλδον, ἀπένειμεν εἰς αὐτὸν τὸν Σταυρόν τοῦ Σωτῆρος, ὁ δέ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσίας ἐχάρισεν εἰς αὐτὸν χρυσοῦν ἐγκόλπιον μέ τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου.

Ὁ δεύτερος διεκρίθη ὡς λογογράφος καί ποιητής. Τὰ

πρῶτα αὐτοῦ ποιήματα, ἐν οἷς διεφαίνετο ἡ βαθεῖα θρησκευτικότης αὐτοῦ καί εὐσέβεια πρὸς τὸν Θεόν, ἐξεδόθησαν ἐν Σμύρνῃ. Ὁ Ἡλίας Τανταλίδης ἀνῆκεν εἰς τὴν ζηλευτὴν ἐκείνην φάλαγγα τῶν σκαπανέων τῶν γραμματῶν, οἵτινες παραλλήλως πρὸς τὴν μελέτην τῶν κλασσικῶν συγγραφέων ἐνέκυπτον καί ἀπεκόμιζον τὸ ἄρωμα τῆς φιλολογίας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην δεκαετηρίδα τοῦ βίου τῆς Σχολῆς ἐδίδαξαν ἐν αὐτῇ καὶ ἕτεροι δύο ἄνδρες διάσημοι, ὁ γνωστός διὰ τὰς ἐπὶ Πατρολογικοῦ ἐδάφους ἀνακαλύψεις αὐτοῦ Μητροπολίτης Νικομηδείας Φιλόθεος Βρυέννιος καὶ ὁ τὸν Σχολάρχην Τυπάλδον διαδεχθεὶς Νικηφόρος Γλυκάς.

Εἰς τὴν χορείαν τῶν μεγάλων διδασκάλων, τῶν διδασκάντων ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ κατὰ τὰς ἐπομένας δεκαετηρίδας, συγκαταλέγονται καὶ Γρηγόριος Ζυγαβηνός, Βασίλειος Γεωργιάδης, ὁ μετέπειτα Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βασίλειος Γ' (1925 - 1929), Φιλάρετος Βαφείδης, ὁ μετέπειτα Μητροπολίτης Ἡρακλείας, Μιχαήλ Κεφάλας, Μιχαήλ Κλεόβουλος, ὁ μετέπειτα Μητροπολίτης Σάρδεων, Βασίλειος Ἀντωνιάδης, Χρῆστος Ἀνδροῦτσος, Ἰωάννης Εὐστρατίου, Παντολέων Κομνηνός, Βασίλειος Στεφανίδης, Ἰωάννης Παναγιωτίδης, Γεώργιος Ἀναστασιάδης, Ἐμμανουήλ Φωτιάδης, Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης, ὁ μετέπειτα Μητροπολίτης Μύρων καὶ Ἐφέσου, καὶ τόσοι ἄλλοι τῆς Θεολογίας μύσται.

Οἱ Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης εἶναι καὶ μέλη διαφόρων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ὡς σῶμα ἀποτελοῦν ἰδιαίτερον συμβουλευτικόν ὄργανον αὐτοῦ, συμμετέχοντες ἐμπράκτως εἰς τὴν θεολογικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ἐπὶ πλέον οὗτοι ἀντιπροσωπεύουν τὴν Ἐκκλησίαν εἰς διάφορα ἀνά τὸν κόσμον διορθόδοξα, διαχριστιανικά καὶ ἄλλα συνέδρια.

(Συνεχίζεται)